

Izhaja 15. vsacega
mesca navadno na $\frac{1}{2}$ poli.

UMINI

Velja s poštnino vred
en goldinar za celo leto.

GOSPODAR.

Pisarnica

List

Vredništvo:

in čuvoj c. k. kmet. družbe:
v mestni hiši (municip. ulicah),
II. nadstropji.

za kmetijstvo

in druge deželne zadeve.

na Travniku, štev. 277,
I. nadstropji. — List razpošilja
družbin čuvoj.

Izdaja ga cesarska kraljeva kmetijska družba goriška.

Program

za izredni občni zbor kmetijske družbe, 29. maja t. l., v Gorici.

Po sklepu glavnega odbora od 24. aprila, so s tem gg. družniki za omenjeni dan izredno v občen zbor povabljeni. Seja se začne ob 5. uri popoldne. Razpravljale se bodo te-le zadeve:

1. Določiti se ima zatrdno, kedaj in kako da naj se družbina stoletnica obhaja; ali se ima razstava *) napraviti, ali ne, in to z ozirom na potrebne zaloge (denarne pripomočke). — 2. Sklep računa družbirega za l. 1864 in preračun (preudarek) za l. 1865. — 3. Sprejemanje novih udov. — 4. Nasveti gg. družnikov, če kdo pričujočih kaj sproži, ali nepričujočih kaj pošlje.

V Gorici 25. aprila 1865.

Predsednik
Claricini.

*) Ker je bil program za obhajanje stoletnice v lanskem glavnem družbinem zboru (v Gorici) potrjen, se ne upa odbor, zlasti kar se razstave tiče, od zborovega sklepa odstopiti; sam si pa tudi ne ve kakó pomagati, ker, kakor smo unikat omenili, denarja ni. (Odpisalo je tudi ministerstvo. Iz srca radi, pravi, vam bomo pomagali v vseh ozi-rih, samo — denarja vam ne moremo dati.) Značiti, da zbor privoli, da se vzame neko-liko denarja na posodo. Potem bi bilo mogoče razstavo napraviti, toda brez živine.

Vredn

Sočka železnica ali Belska železnica.

„Isongo-Bahn oder Fella-Bahn“ je naložba na kamnu natisnjeni razložbi, ktero je v „Gosp.“ že omenjeni mogočni naš rojak, sočki črti na korist, ni davno Nj. veličastvu cesarju poklonil. Dokazovanje v njej se opira na tehnične, narodno-gospodarske in kupčijske, strateške (vojske) in politične razloge. Posnemimo nekatere, v „U. G.“ ne še omenjene reči, kolikor našo črto zadevajo. Nar večji visokost na Predelu bi bila 790'; predor (tunel) 10980 dolg. Železnica ta bi se lepo splačevala in memo kraške (južne) večji dobiček donasala, ker bi bila vožnja po njej brez zadržkov in varnejši. — Posebne pazljivosti in resnega preudarjanja vredna je ta črta, ako jo presodimo od strani narodskega gospodarstva. Odklenila bi se po njej obrtnosti dežela, ki je za rjo, rekel bi, ustvarjena, bodi ba gledamo na krepke, delavne njene prebivalce, ali na vodo, ki je je obilna, in ktere stan se malo ali nič ne spreminja (ne o suši, ne o zmrzali), ali slednjič na to, da je tako blizu morja; morju pa jadranskemu in njegovim bregom miga lepa prihodnost, čo pomislimo, kako se vse kupčijske razmere spremenijo, kedar bo sušiški prekop narejen. Treba pa je za časa na to misliti, da se za v prihodnje kupčiji tista pot odpre in uglađi, ki nam jo je že natura sama odkazala. Zdaj so nas Italijani s svojim železnicami že prehiteli in prekosili, in bati se je, da, kedar bodo vse njih, južne in severne železnice dodelane, utegnejo, če se mi ne podvizamo, vso veliko kupčijo na svojo stran potegniti. Če pa mi sočko železnico izpeljemo, pride nar krajši pot v srce Nemčije tod, pri nas. Iz Trsta na Dunaj se šteje zdaj po južni železnici 78½ milje; ko bi se pa črta iz Gorice na Belak — Ljubno — Bruck izdelala, bi se znižala ta daljava na 74 milj. Dunaj pa utegne postati s časom meddeželna (vmesna) postaja velke (vesoljne) kupčije med Londonom in Falkuto (v Indiji, v Aziji). Tudi bi se Trst po njej vzhodnemu morju in notranjemu Ruskemu zelo približal. — Ko bi nam pa kdo ugovarjal, da bi beliško-potabeljsko-videmska črta, do Cervinjava podaljšana, že v 20¾ milijah za vožnjo pripravno vodo Auso in po njej brž morje doseglo, odgovorimo, da vožnja po Ausi do morja bi še 3 milje trpela; po sočki črti nasproti smo v tistem času (20¾) milijah v Monfalconu, ker imamo pristanišče (ladjišče, prti) Rozega. Da je pa to pristanišče tudi za večji kupčijo pripravno, kaže nam že dosedanj kupčijski njega stan. L. 1863 je šlo in prišlo v to luko 881 ladij z 18,348 tónami (tovari); in vrednost vsega tukaj naloženega in razloženega blaga je cenjena na 1 milijon in 867.000 gold. To pristanišče tedaj bi lahko Trstu opravila zlajšalo. — Nar več protivnikov sočki železnici vstaja zato, ker se južna konkurencije boji; ali to nič ne dé. Prvi napaki, (da so namreč v kljub zdravemu umu in skušnjam, južno železnico čez Kras peljali, da imajo zdaj toliko sitnosti ž njo) naj zdaj novih napetosti nikakor več ne prikladamo. — Nar važnejši ugovori zoper sočko črto so strateški; ali, kedar so si z narodsko-gospodarskimi navskriž, ni modro, se preveč nanje opirati. Vojska ni kaka vsukdanja, ampak izredna reč, torej gre več na druge potrebe gledati, kakor na vojske. Sicer pa bi imela vojaščina po naši strani komaj za 1½ ali 2 milj daljši pot, kakor po uni; ta škoda pa izgine proti velikemu dobičku, ki bi iz oživiljenih moči naših gorskih okrajev državnemu gospodarstvu in posrednje (indirektno) tudi brambi (vojaštvu) dohajal. Belska železnica se zdi le, gledé na ustop ali nastavo naše vojske v Italiji, važnejši, kot naša, če to reč sumo na zemljovidu merimo in presojujemo; vse drugače pa se nam vojske zadeve kažejo, če jih, iznebitvi se teorije, na mestu po geometrijskih, po djanskih okolnostih in razmerah, z ozirom le na vojsko, preudarjamo. Potabeljska železnica namreč bi gledé na Avstriji sovražne ondotne prebivalce (Lahe) nevarna bila; sočka pa bi se zvestim in zanesljivim Slovencom lahko samim v varstvo prepustila. In ko bi se primerilo, da bi našo armado kaka nesreča zadela, tu bi se že le pokazalo, kako dobra bi bila cesta, ki bi, nemško-zvezunih tal nikjer ne zapustivši,

lik za mejo lašk. bojišča vse iz srca države v Italijo držeče glavne in stranske operacijske črte navpik prerezavala. (In je vojaški veljak; ki tako govori. Vr.) — Poslednjič navaja razložba še nekatere politiške razloge in vzroke. Trst, ki bo, kedar bote črti iz Siseka in Št. Petra na Reko dodelane, gotovo škodo trpel, Trst mora se z vezmi gotovih materialnih interesov (dobičkov) avstrijski državi in Nemčiji prikleniti. Soška železnica bi bila taka vez, v tem ko bi beluško-videmska cesta, Trst na strani pustivši, samo Benetkam v prid bila. — Ravno tako važna bi bila soška črta za naše Goriško, ki je, kar je južna železnica dodelana, iz stare zgodovinske zveze s slovensko-nemškimi deželami notranje Avstrije iztrgano, ter brez vsega varstva prepuščeno in nastavljeno laškemu življu (elementu), ki se, za nič in nikogar ne maraje, od dne do dne samega sebe bolj zaveda, in od koder, kakor danas reči stojé, uspešnemu razvijanju državnega našega stanu, nar večji nevarnost preti. — Temu tacemu napredovanju bi naša železnica pot zagradila, ker bi našim prvotno-čvrstim, duševno in telesno še nepokvarjenim slovenskim gorjanom, priložnost ponudila, vsó svojo krepost in upliv svoj pokazati. In potem ko bi bili (naši Slovenci) s sosednim nemškim Koroškim, kakor po starem, zopet zvezani, bi to tudi uporno moč nemške kulture, ktera se zdaj — in to se ne dá tajiti — laški umikati mora, jako povzdignilo in utrdilo. —

Nekaj o goriški zastavljavnici in hranilnici.

Enako bukvicam, ki jih hranilnica upnikom namesti pobotnic izročuje, so bili pretekli mesec tudi zastavni listi, ktere zastavniki namesti pobotnice za zastavljeno reč od zastavljavnice (Monte) prejmejo, zraven laškega tudi v slovenskem jeziku natisnjeni. Zastavni listek velja zdaj le dva solda, in ne več $3\frac{1}{2}$ sold., kolikor se je poprej za samo laški list plačavalo. (Poglej „Umnega gospodarja“ od 15. februarja t.l., stran 12.). Ta list obsega zdaj vse, kar je treba vedeti tistim, ki kakšno reč zastavijo. Veselilo bo gotovo vsacega poštenega domoljuba, da imamo zdaj mi Slovenci tudi v tem obziru enake pravice z Lahi. —

Na zastave je zastavljavnica posodila, in sicer mesca marca 5.192 gold. in mesca aprila t.l. 8.614 gold 50 kr.

skupaj tedaj 13.806 gold. 50 kr.

srebernega denarja, in za rešene zastave je v teh dveh mescih od zastavnikov nazaj

dobila le samih 11.085 „ 08 „

tedaj je bilo a tem času za 2.721 gold. 42 kr.

več zastavljenega, kot rešenega. —

Enako zastavljavnici tudi hranilnica veselo napreduje. Naloženih na novo je bilo namreč v prvih dveh mescih t.l. 1999 gold. v srebru in 1611 gold. 76 kr. v papirju,

skupaj tedaj	3.610 gold. 76 kr.
mesca marca in aprila pa 1939 gold. v sre-	
bru in 3807 gold. v papirju, skupaj	5.746 „ — „
potem takem zadnja dva mesca v eč od prvih dveh .	2.135 gold. 24 kr.

Ako se tukaj še pomisli, da je hranilnica od zadnja dva mesca naloženih kapitalov upnikom le samih 108 gold. nazaj plačala, je gotovo, da zaupanje do hranilnice pri ljudeh od dne do dne bolj raste. Kdo je pa to zaupanje obudil? Gotovo edino le „Umni Gospodar“; *) zakaj on je prvi pot mesca februarja t. l. začel slovensko ljudstvo po deželi o tem podučevati, in ravno od tega časa sem se je zaupljivost vnela. Poprej je oddaljeno ljudstvo o tem le malo al bolj gotovo celò nič vedelo, in zdaj od vseh krajev nar več le slovensko ljudstvo svoj denar, svoje žulje v hranilnici na obresti naklada.

Vsega tega so zgorej razstavljenе številke živ dokaz, in spričujejo očitno, da ima naše ljudstvo nar več zaupanje le do takih naprav, ki so tudi, kar jezik zadeva, po njegovih potrebah in željah uravnane.

Dalje nam tudi vse to kaže, da ljudje našega „Umnega Gospodarja“ radi berejo; koliko več koristnega bi pa še lahko prinašal, ako bi tudi on enako časniku „Atti e memorie dell'i. r. società agraria“ dvakrat na mesec izhajal!

J.

Izsrečkane obligacije zemljiščno-odveznega zaloga.

Kakor je že „Umni Gospodar“ v svojem listu dne 15. marca t. l., stran 20, omenil, se zemljiščno-odvezne obligacije pokneženih grofij goriške in gradiške izsrečkavajo dvakrat vsako leto.

Dne 31. oktobra p. l. so bile sledeče obligacije te baže izsrečkane: Štev. 3, 178, 187, in 190 po 50 gold.; štev. 601 za 100 gold.; štev. 95 za 500 gold.; štev. 289, 308 in 381 po 1000 gold.; številki 20 in 35 po 5000 gold. in sicer zadnja štev. le za samih 2200 gold.

Za vse te obligacije izplačujete deželna denarnica v Gorici in nacionalna banka (National-Bank) na Dunaji dotične kapitale že od 1.

*) „U. G.“ pa misli, da pravi vzrok, da imajo zdaj ljudje do zastavljavnice in hranilnice več zaupanje je — novo, boljši gospodarstvo in pa blaga delavnost gospodarstvenega svetovarstva, ktereга duša je vodja deželno računarije, vrli gosp. Jeglič.

dne tekočega meseca, in 1. novembra 1865 hosle začelo izplačavati kapitale za obligacije, ki so bile 29. aprila 1865 izsrečkane in sicer: štev. 228, 291, 308, 366, 599, 681, 684, 687, 749, 770, 789, po 100 gold.; štev. 177 za 500 gold.; štev. 28, 35, 312 in 332 po 1000 gold.; štev. 30 za 5000 gold. in štev. 369 črka A od 1000 gold. le za samih 400 gold.

Cerkveno premoženje nadškofije goriške.

Cerkveno premoženje nadškofije goriške, h kateremu tukaj tudi ustanovno (štiftinge) štejemo, do zadnjega vinarja določiti, je zelo težko, ker se vedno nekoliko spreminja, in, ko bi tudi enako ostalo, bilo bi vendar silno težavno imetje vseh 300 cerkvá in ustanov naše škofije (sicer je še veliko družih cerkvic, ki pa nič premoženja nimajo) tako prerajati, da bi se moglo reči, da je račun popolen in natančen.

Goriške cerkve imajo nekaj zemljišč in nekaj kapitalov. Da se vrednost ali cena zemljišč na tanko in za gotovo določiti ne dá, ve vsakteri, ki se s tacimi rečmi peča; kapitali se pa tudi vsako leto spreminjajo. Da pa vendar stan cerkvenega premoženja, če tudi ne do pičice, vsaj kolikor je mogoče razkažemo, vzemimo za merilo tisti znesek, ki ga cerkve za plačo nadškofijskemu računarju (revidentu) in za druga računarijske stroške skladaajo ali odrajujejo. Vse, kar cerkve za računarijske potrebe plačujejo, znaša 900 gold. a. v. Vsaka cerkev plačuje v ta namen en goldinar od sto svojih prihodkov. Po tem takem morajo vse cerkve skupaj 90.000 gld. prihodkov, torej čistega premoženja za en milijon in osem deset tisoč gold. imeti.

Nočemo pa trditi, da se sme, zlasti pri zemljiščih, vrednost imetka, ki prihodke daje, vselej in za gotovo po ravno teh dohodkih soditi, ker je znano, da je zemlja v raznih krajih razne cene, in tudi zakupnina (štantnina) v raznih krajih različna. Vemo tudi, da, kakor se vrednost cerkvenih zemljišč sploh lahko in do čistega pozvedeti in določiti ne dá, tako da se tudi ne more ta vrednost samo iz dohodkov posneti.

Znano je nadalje, da, kedar hočemo določiti, koliko kapitali cerkveni znašajo, niso obresti, ki nam od njih prihajajo, vselej gotova, zanesljiva mera, ali vendar lahko trdimo, da se zgorej razkazani prihodki resnici zelo zelo blížajo. Na eno stotino več ali manj, se ve, da ne smemo gledati.

V tistih 90.000 gold. pa, ki smo jih postavili kakor prihodke cerkvenega in ustanovnega premoženja, so zapopadene tudi milošaje (almožnje), ki se po cerkvi pobirajo, in ktere vsled cerkvenih računov do 15.000 goldinarjev na leto znašajo. Torej se zniža pravo cerkveno in ustanovno premoženje na poldrugi (1½) milijon, zakaj 15.000 gold. so obresti ali dohodki od 300.000 goldinarjev.

Če poslednjič še ustanovno premoženje, ktereja je, kakor se iz rajteng podá, pol milijona, od cerkvenega ločimo in odbijemo, ne ostane čistega cerkvenega premoženja, ko en sam milijon. Da je to za celo nadškofijo le majhino premoženje, je očitno. Težavno je ž njim vse cerkvene potrebščine, zlasti manj premožnih cerkvá, zalagati; vkljub neugodnim okolišnostim pa se naše cerkvene oskrbníštva precej dobro vedejo. X.

Domače vesti.

a) Cerkevne in duhovske.

— V ponedeljek, 8. t. m. so šli Nj. eksc. preč. nadškof v Benetke ondašnjega kardinala-patriarha obiskat; v četrtek so prišli nazaj.

(*Duhovske spremembe.*) — Za Zgonik je predložila grajščakinja devinska g. Jož. Pelicon, vik. v Kostanjevici; na njegovo mesto pride g. Alojzi Fabiani, koop. v Renčah. Za 3. koop. k sv. Ignaciju v Gorici je prišel dosed. kancelist v nadškof. pisarnici, g. Matija Šhodnik; torej sta se starejša koop., gg. Zoratti in Cernic naprej pomaknila. V kancelijo pride administr. zgoniški, g. Matija Kravanja. — G. Fr. Komar, vik. v Š. Martinu pri Tercu, gre za vikarja na morožinski otok, O. Karol Adam Pniewsky (jezuit, pregnan z Neapolitanskega, po rodu Poljak, ki že nekaj mescov tukaj stanuje), pride za benef. (k sv. Križu v Šubidi) v Karmib. — Umrli so: 29. aprila g. Jern. Bunc, koop. v Solkanu, 64 let star; gosp. Ant. Drašček, vikar v Temnici, 72 let star, in 8. t. m. č. O. Justin Brus, vikar in bivši defniter, v kapucinskem samostanu v Gorici, 58 let star. V. P!

b) Raznotère.

— 25. 26. in 29. aprila smo imeli v Gorici volitve za mestno starešinstvo. V vseh 3 volitnih skupščinah so zmagali, kakor unih let, Favettovci (za tukajšno liberalno laško stranko menda nar primerniši imé). V 3. skupšč. (111 volivcov) so izvoljeni: Mih. Brass (nov), K. Blarzina (nov), Al. Bregant, Jak. Leban; v 2. (146 vol.) dr. Al. Pajer, dr. Em. Nardini, dr. Lucijan Stella (jud., (poslednja dva nova); — v 1. (63 vol.) Ant. Streinz in Ferd. Candutti. — Samo v 2. skupščini je bila zmaga težka (imeli so njih kandidatje samo po 3-4 glasove več). Agitacija je bila letos vse bolj tiha in skrivna, kakor po navadi. — Slišimo, da dr. Stella ne misli izvolitve sprejeti. — Izmed letos za odstop izžrebanih (izlozanih) starešin, nista bila zopet izvoljena, dr. Dellabona in grf. Rud. Attems. V slovo jma je dosed. stareš. z zavpittjem zahvalo izreklo. —

— Dobili smo, česar smo že davno želeli. Ustanovljena je na tukajšnjem gimnaziji ena nova, izredna učna služba (extra statum) z navadno plačo 945 gold. a. v. in s pravico prestopa v redni stan. Zdaj je ta služba za slovensčino razpisana; v prihodnje pa bo vsakikrat nar mlajši profesor (kterega koli predmeta) izreden. Ob enem je tudi že pred 3 leti ustanovljena stolica za laščino razpisana. Vredjena je torej zdaj ta reč tako, da hota imela deželna jezika vsaki svojega preskušanelega in za-trdnega zastopnika, ktera bosta pa tudi še kaj družega (računstvo in latinščino) učila. —

— Za profesorja naravopisja na naš gimnazi pride (pa še le z začetkom prihodnjega šolsk. leta) naš rojak (iz Kala na Kanalskem doma) g. Matevž Lazar, sedaj v Varaždinu. — No, to je enkrat kost od naših kosti. Tako je prav, le naše ljadi domu!

— Srčnim sreča pomaga! V Paternolli-ovi tiskarnici se pridno natiskuje slovenska „zemljopisna začetnica“ (zlasti za gimnazije in realke). Spisal in založil jo je luk. prof. zgodovine Jan. E. Jesenko. V 7-8 tednih kaj več o njej. —

— Še drugo sila važno, zelo obširno delo (pa ne za šole) se tukaj spisuje. Če Bog vrlemu gosp. pisatelju čas in zdravje da, bo to začetek, upamo, nove dobe, ne le na Goriškem, temuč na Slovenskem.

— Nj. e. gosp. feldcergmajster J. grof Coronini, bivši poveljnik na Ogerskem, ki so ga svetli cesar, ker je sam želel, te službe oprostili, je prišel ni davno na svojo grajšino v Št. Peter (pri Gorici) in bo živel v pokoji.

— 21 funtov so tehtali ni davno v Trst poslani spisi (akti), zadevajoči uravnavo služnosti (servituti) na Lijaku (senožetih pri Šempasu). Vleklo se je razpravljanje to v naši deželi nar bolj zahomotané zadeve celih 7 let! To so lešniki, da jim je samo Winklerjeva spretnost in železna delavnost kos. —

— Še preden se je začelo lani zidati novo, od zunaj ravno kar dovršeno realkino poslopje pri mestnem vrtu, je bilo sklenilo mestno starešinstvo, da v ondašnji dvorani (zdaj nar več v Go-

rici, ki bo de zbornica mestn. starešinstva) se im o letošnji šeststoletnici rojstva Dante-ovega, med družimi slovesnostmi postaviti tudi p o d o b a omenjenega slovečega prvaka italijanskih pesnikov. Stoletnica Dante-ova (glej „ogled po svetu“) se je imela 14. maja obhajati. Posebni odbor izsred starešinstva, se je že pred mesci v mnogih sejah prav živo o dotičnem programu posvetoval. Ali na zadnje se je vse razbilo na školji nepotrebnosti nekterih odbornikov, kateri so hoteli Dante-u po vsi sili prvo mesto v novi dvorani odkazati. Tudi govori neki, za to priloznost napravljeni, so bili taki, da bi se jih naša vlada ne bila kaj posebno veselila. — Te dni je došla Dante-ova doprsna podoba iz kararskega marmorja in je v (stari) realki shranjena, kajti nova dvorana se še nekaj prenareja in ni še dodelana. Izdelal jo je A. Minisini. — Dante Alighieri je rojen v Florenciji 14. maja 1265, umrl v Raveni 14. sept. 1321.

— Deželni zbor se snide konec oktobra t. l.

Državni zbor.

Zbornica poslancev je 8. t. m. razpravo stroškov (preudarka) za tekoče leto 1865 končala. 6 mescov manj 9 dni se je letošnji preračun, poprej v sejah finančn. odseka, pottle polnega zbora pretresal. Zbornica je skoraj vse tako potrdila, kakor je finančni odsek nasvetov l; ne verjamemo pa, da ji na zadnje vse, kar je naredila, obvelja. Zdaj pride vse zopet v gosp. zbornici na rešeto; do konca t. m. utegne ona svoje delo opraviti. — Nar važnejši razprava po veliki noči je bila o stroških za vojaščino. Štiri petine vseh direktnih davkov v Avstriji nam pobere na leto armada; ona je trdaj vzrok, da ne moremo nikoli iz primanjkljaja (dolga) izbresti; pa kaj, ker so časi taki, da se ne more preveč vojakov razpustiti. Izprva je bilo delo vojno ministerstvo 105 milijonov v preračun; v zboru je rekel minister Frank, da se mu mora nar manj 92 milijonov dovoliti, če ne, da ne more izhajati; zbornica pa mu jih ni, ko 89 dovolila — Zbornica gosp. ki je več ko 6 tednov praznovala, se je lotila 11 t. m. preračuna za 1865. —

Ogled po svetu.

Ta pot imamo prav važnih novic iz Evrope in Amerike. Začnimo v Avstriji doma. Šleswig-holštajnska ali avstrijsko-pruska štrana je še zmiraj zmedena, toda takrat je nočemo razmotavati. Namesti političkih novic naj omenimo rajši poprej strašni požar v Admontu (na zgornjem Stajerskem) 27. aprila. Pogorel je skor ves trg in sloveči, bogati benediktinski samostan s cerkvijo vred. Tudi več ljudi je zgorelo. Druze niso rešili, ko preimenitno knjižnico (bukve) in v cerkvi altar Matere Božje. Zgorele so orgle, zraven salcburških nar imenitniši in nar veči na Nemškem; skapali so zvonovi (veliki je tehtal 92 centov) in v samostanu je požrl ogenj veliko dražih in umetnih reči. Samostan admonški oskrbuje s svojimi duhovni 38 far, ki štejejo več ko 50,000 duš. Zemljš č ima za 20 [] milj. Zavarovan je bil kloster s cerkvijo, zvonovi itd. (pri neki družbi v Trstu) za 92 tavžent gold. Ustanovljen l. 1074 šteje do današnjega dne 2000 redovnikov. — Zvonec v politiki nosi ta mesec Italija. Znano je, da si sv. oče papež in sardinska (piemontezka) ali italijanska vlada uže veliko let nista kaj prijazna, ne le odkar so se Piemontezci nekterih papeževih dežel polastili, ampak že od poprej, zastran cerkvenih zadev. Zdaj poslednjih let pa je bilo mrzenje med turinsko in papeževo vlado nar hujši. Prenapeteži po vsem Laškem, ki hočejo, da naj papež še ostale dežele in vso svetno (kraljevo) čast in oblast v Rimu piemontezkemu kralju prepusti, so se silno repenčili, papeža, ker se noče udati, grajali, obrekovali, psovali, da je bilo groza. To večletno vpitje se jo odmovalo zlasti tudi v zbornici poslancev v Turinu, ki jo marsikaj

sprožila, obravnavala in sklenila, kar je zoper svetne in cerkvene papeževе pravice. Letos po veliki noči n. pr. je hotela svojemu cerkvi nasprotnemu vedenju pečat pritisniti s tem, da je začela razpravljati postavo, po kateri bi se bili imeli skoraj vsi samostani (konventi) odpraviti zato, da bi bila njih premoženje država dobila. Pa ko je bila zbornica z obravnavo že pri koncu, naznani nenadoma ministerstvo, da vzame postavo nazaj, nekaj morda zato, ker so mu zborniki s svojimi tirjativami vendar-le predalet zahajali, nekaj pa brž ko ne zato, ker se je kralju iz — Rima pomignilo, da naj ukaže razpravo ustaviti. Kakó neki to? Jedro vsega, kar smo hoteli povedati, je to-le. Papež je bil poslal Viktorju Emanuelu lastnoročno pismo, v katerem željo razodeva, da naj bi se, ne gledé na svetno politiko, vsaj cerkvene zadeve kolikor toliko poravnale. Manjka namreč po Italiji o. 105 škofov (samo na otoku sardinskem 11). Da je pa toliko škofij brez pastirja, izhaja od tod, ker je ta čas, kar so na laškem homatije, veliko škofov pomrlo, mnogo pregnanih, nekoliko v Rimu sicer potrjenih, ki jim pa turinska vlada, papežu nasprotovaje, ni pustila, da bi bili svoje škofije v posest vzeli. Vikt. Em. je poslal brž (o veliki noči) posebnega poslanca v Rim, nekdanjega ministra Zaverija Vegezzi-a. To je ves svet osupnilo, ker ni nihče pričakoval, da se papež in kralj, dasi le v cerkvenih rečeh, porazumeta in sprizajznita, kar se je pa vendar prav v kratkem času zgodilo. Našli so neko srednjo pot in pogodba zastran škofov, in sicer prav primerna, je že neki storjena. V kratkem bodo imele vdove laške cerkve svoje pastirje. Ali se je pogajanje v Rimu še krog česa družega vrtelo, se gotovega nič-ne vé. Ves svet radovedno pričakuje, ali se papež in kralj tudi v svetnih rečeh porazumeta, kar bi pa prenapeti italjanski stranki, ki se že zdaj zastran tega pogajanja zelo huduje, ne bilo po volji, češ, da bi se kralj s tem pravice, Rimu dobiti, odrekel, in da bi toliko zaželjena edinost Italije splavala po vodi. — 28. aprila je imela zbornica poslancov zadnjo sejo v Turinu. Odsihmal je glavno mesto Florencija. Ministerstva in vse viši uradnje se preseljuje v novo stolno mesto, kjer je že zdaj velika zadrega s stanovanji. 21 samostanov (konventov) so za uradnje in kopenske pobrali; na tavžente Florenčanov nima kam pod streho. Kralj, ki je bil zdaj nekaj časa v Turinu, gre té dni zatrdno v Florencijo. 14. 15. 16. t. m. se obhaja tam z veliko slovesnostjo Dante-ova šeststoletnica. — V Nici (primorskem mestu na južn. Francoskem) je umrl 24. apr. prvoroj. sin ruskega cara, čarevič Nikolaj, 21 let star; vsa cesarjeva rodovina se je bila zbrala okoli umirajočega. Truplo so odpeljali po morji na Rusko, kjer bo konec tega mesca pogreb. — 29. apr. se je podal Napoleon v Algir (v Afriko) gledat z listnimi očmi, kakó reči stojé; 3. t. m. je bil že tam, sprejemajo ga z veliko slovesnostjo. — V zedinjenih državah v Ameriki je tiste strašno vojske, ktera se je bila aprila mesca 1861 začela, v kateri je sreča večkrat omahavala, v kateri je 2 milijona ljudi poginilo, — konec. Po 3dnevni strašno krvavi bitvi prve tri dni aprila so vzeli severniki Richmond, glavno mesto južnih razdružnikov, in s tem je bila njih osoda določena. Vsi oddelki južne armade so se že severnikom podvrgli. Ah, ni ga medu brez pelina! Strašen prigodek je severnikom slavno zmago ogrenil in ves svet pretresel. Neki John Wilkes Booth, prijatelj razdružnikov, jim je na veliki petek večer predsednika (na 4 leta izvoljenega glavarja republike) Abrahama Linkolna ustrelil. Ranjen je bil tudi državni tajnik Seward (pa je že ozdravil). Tudi višemu vojaškemu poveljniku Grant-u je bila smrt namenjena. Bootha so pozneje zasačili, toda živega niso mogli ujeti; ujeli so pa dva pomagača njegova Harrold-a in (že poprej) Atzerotta. — 9. t. m. je šlo 51 oseb z gorenskega Kranjskega v severno Ameriko sreče iskat.

V imenu glavnega odbora, Andrej Marušić, odbornik, odgov. vrednik.

V Gorici nat. Paternolli.